

Тетяна Острікова

аспірантка кафедри фінансового права Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7059-7565>
ostrikovawork@gmail.com

DOI: 10.33498/opus-2021-03-157

УДК 351.713:339.543:342.922

МІСЦЕ І РОЛЬ АВТОРИЗОВАНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ОПЕРАТОРА В СИСТЕМІ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОЇ БЕЗПЕКИ

АНОТАЦІЯ. В умовах євроінтеграційних процесів та необхідності оптимізації здійснення митної справи в Україні важливим завданням є імплементація в механізм правового регулювання різноманітних форм партнерських взаємовідносин між митними органами та підприємствами – суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, провідне місце серед яких займає інститут авторизованого економічного оператора (АЕО). Окрім того, цей інститут є окремим, відносно самостійним структурним елементом забезпечення митної безпеки як інструмента поліпшення процедури здійснення митної справи та захисту реалізації економічних інтересів підприємств.

Мета статті полягає у визначенні місця та ролі АЕО через призму інструментів забезпечення митної безпеки держави.

Встановлено, що в системі інструментів забезпечення митної безпеки АЕО – це відносно самостійний елемент, який одночасно є і інструментом сприяння торгівлі та покращення ефективності роботи митних органів, і формою захисту економічних інтересів підприємств. Роль АЕО в механізмі державного забезпечення митної безпеки запропоновано розглядати дуалістично: з боку реалізації політики сприяння міжнародної торгівлі та підвищення конкурентноспроможності підприємств із високим ступенем довіри, що одночасно забезпечує безпеку ланцюга постачання товарів; та з боку безпосередньої оптимізації процедур здійснення митної справи. Встановлено, що запровадження спеціальних спрощень і переваг, які передбачають суттєві полегшення митних формальностей для підприємств із високим ступенем довіри щодо товарів, що переміщуються такими підприємствами, та, відповідно, зменшення обсягів контролю до АЕО з боку митних органів потенційно хоча і створюють вірогідність загроз митної безпеки, однак подібна мінімізація обсягів контрольно-наглядових дій за суб'єктами, що отримали у встановленому законом порядку авторизацію АЕО та набули статус АЕО, компенсується через проведення центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну митну політику із залученням посадових осіб відповідних митниць відносно таких суб'єктів оцінки відповідності підприємства критеріям АЕО, яка за своєю правовою суттю є перевіркою, а також подальшого проведення митними органами *моніторингу* відповідності

© Тетяна Острікова, 2021

підприємства критеріям АЕО та повторної оцінки відповідності у визначених законом випадках. Окрім цього, забезпечення належного рівня митної безпеки досягається перенесенням контролю на більш ранню стадію (на період оцінки відповідності підприємства встановленим критеріям набуття статусу АЕО), що дає змогу вивільнити кадрові, організаційні та інші ресурси митних органів для виконання інших завдань при здійсненні митної справи.

Ключові слова: авторизований економічний оператор; уповноважений економічний оператор; митна безпека; інструменти митної безпеки; заходи митної безпеки; оптимізація митного законодавства.

За сучасних процесів економічної глобалізації, що супроводжуються зростанням обсягів міжнародної торгівлі та співробітництва, розширенням кола суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іншими чинниками, перед урядами держав постають нові виклики, пов'язані з пошуком актуальних засобів і методів забезпечення належного рівня митної безпеки в умовах, що постійно змінюються. Серед напрямів оптимізації ведення митної справи у ХХІ ст. важливу роль відіграє імплементація у механізм правового регулювання різноманітних форм партнерських взаємовідносини між митними органами та підприємствами – суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, провідне місце серед яких займає інститут авторизованого економічного оператора. Зарекомендувавши себе на практиці як такий, що має статистично достовірний позитивний вплив на розвиток міжнародної торгівлі та створення сприятливих умов для її полегшення, інститут авторизованого економічного оператора (далі – АОЕ) вже набув широкого розповсюдження у країнах Європейського співтовариства, Північної Америки, Азії тощо. Від означених тенденцій намагається не відставати й Україна. Так, інститут уповноваженого економічного оператора був запроваджений у вітчизняну систему права ще у 2012 р., однак через відсутність дієвого правового механізму надання відповідних спрощень останні суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності не надавалися, а згодом, у 2019 р., наслідком законодавчих ініціатив у межах євроінтеграційних процесів, стало його переформатування на інститут “авторизованого економічного оператора”.

Безумовно, новизна й актуальність відносно “молодого” для вітчизняної науки і законодавства інституту АЕО привертає увагу багатьох дослідників, що підтверджується збільшенням кількості публікацій, науково-практичних конференцій та круглих столів, присвячених відповідній проблематиці за останні роки. Зокрема, окремі питання у сфері митної безпеки та функціонування АЕО у працях В. Авер'янова, С. Алексеєва, Ю. Битяка, І. Бережнюка, В. Гарашука, Є. Гармаша, І. Голосниченка, М. Губи, Є. Додіна, Н. Дукової, С. Ківалова, Т. Коломоєць, В. Колпакова, В. Копейчикова, Б. Кормича, Н. Крестовської, Т. Латковської, А. Мазура, А. Малько, І. Міщенко, Д. Некрасова, П. Пашка О. Скакун, С. Терещенка, В. Тимо-

шука, І. Федотової та ін. Однак варто зауважити, що переважна більшість наукових доробок стосується передусім аналізу відповідності міжнародним стандартам та праву Європейського Союзу законодавчих положень про інститут АЕО в Україні, напрямам удосконалення системи спрощень і переваг, визначенню критеріїв і порядку отримання статусу АЕО й іншим предметним питанням. Натомість проблематиці визначення місця і ролі АЕО в системі інструментів забезпечення митної безпеки в науковому просторі уваги приділяється значно менше. Навряд чи хтось буде сперечатись, що чітке усвідомлення загальнотеоретичних питань є запорукою успішного розв'язання проблем практичного (конкретного) характеру. Інститут АЕО не перебуває у вакуумі. Він є елементом, частиною складного механізму державного управління, якість якого залежить від ефективного функціонування і взаємного доповнення всіх його відносно самостійних складових, кожна з яких характеризується власними завданнями й особливостями. Зважаючи на те, що інститут АЕО був запроваджений у національну систему нещодавно, вважаємо, що його розгляд через призму й у системі інших інструментів забезпечення митної безпеки є питанням актуальним і своєчасним.

Окрім зазначеного, актуальність дослідження посилюється і практичною цінністю. Незважаючи на визнання не лише на доктринальному рівні, а й на рівні міжнародних і національних актів, доцільність запровадження інституту АЕО та його позитивний вплив на сприяння міжнародній торгівлі та діяльність митних органів, зокрема, виконання ними таких завдань, як створення сприятливих умов для полегшення торгівлі. Визначено позитивний ефект щодо зменшення корупції в митних органах. Практика останніх років показує, що серед представників органів державної влади та навіть серед певного кола суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності все ще спостерігається відсутність позитивного ставлення до збільшення кількості АЕО. Це, зі свого боку, уповільнює процес реалізації зазначеної реформи. Крім того, вказує на необхідність подальшого розроблення теоретичних напрацювань щодо висвітлення питань значення і ролі АЕО в системі заходів забезпечення митної безпеки.

Мета дослідження полягає у визначенні місця та ролі АЕО через призму інструментів забезпечення митної безпеки держави.

Перед тим як перейти до розгляду безпосередньо АЕО та його місця в системі інструментів забезпечення митної безпеки в Україні, необхідно окреслити саму категорію “митна безпека” й охарактеризувати систему заходів її забезпечення.

Традиційним можна вважати тлумачення митної безпеки через митний інтерес. Саме такий підхід відображений у чинному законодавстві. Так, відповідно до положень Митного кодексу України (далі – МК України) ‘митна безпека – це стан захищеності митних інтересів України’,

а ‘митні інтереси України – це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення митної справи’ (ст. 6)¹. Однак відповідний підхід є занадто вузьким і більше підходить для цілей юридичної техніки, аніж для розкриття сутності митної безпеки на доктринальному рівні.

Звертаючись до наукової літератури, вбачаємо, що “митна безпека” визначається фахівцями у галузі права неоднозначно. Зокрема, М. Левко трактує митну безпеку як сукупність ефективних економічних, правових, політичних та інших механізмів, спрямованих на захист інтересів суб’єктів господарювання і держави в зовнішньоекономічній сфері та, зокрема, у митній сфері². Більш розгорнуте визначення пропонує М. Губа, наголошуючи, що митною безпекою є стан захищеності митних інтересів України, який забезпечується завдяки ефективній реалізації державної митної політики, характеризується надійним функціонуванням митної системи, безпечністю митного простору країни, відкритістю національної економіки та прийнятним рівнем експортно-імпоротної залежності держави і ґрунтується на врахуванні фіскально-регуляторних пріоритетів країни та інтересів платників митних платежів³.

Чимала кількість дослідників при розкритті категорії “митна безпека” справедливо акцентує увагу на взаємозв’язку безпеки із “загрозами” та “ризиками”. Так, В. Вітлінський зауважує, що митна безпека – це стан, у якому ризик (небезпека) є несуттєвим, тобто рівень загрози системі (об’єктові) є прийнятним. При цьому вчений підкреслює, що досягнення відповідного стану є активним, тобто здійснюється через управління ризиками за допомогою вжиття заходів щодо його подолання⁴. Митний ризик являє собою вірогідність реалізації певної митної загрози з прогнозованим або непередбачуваним можливим збитком, а також її можливих наслідків у митній галузі. Рівень вірогідності розраховується на підставі комплексної оцінки показників імовірності реалізації визначеної загрози як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищах⁵.

Під забезпеченням митної безпеки у теорії права зазвичай розуміють впровадження у митну справу сукупності засобів, здатних протидіяти загрозам і викликам зовнішнього або внутрішнього характеру в сфері митних відносин, а також забезпечення можливості досягти необхідного рівня захищеності, надійності й усталеності митної служби через

¹ Митний кодекс України: Закон України від 28 березня 2021 р. № 4495-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>> (дата звернення: 02.03.2021).

² М. Левко, ‘Системний підхід до визначення ролі та місця митної безпеки у забезпеченні економічної безпеки держави’ (2016) 26.2 Науковий вісник НЛТУ України 95–103.

³ М. Губа, ‘Фактори підвищення ефективності здійснення державної митної справи в Україні’ в *Дослідження теоретичних аспектів та розробка системи оцінювання ефективності митних процедур: матеріали науково-практичної конференції* (2014) 80–1.

⁴ В. Вітлінський, С. Наконечний, *Ризик у менеджменті* (Брисфен-М 1996) 326.

⁵ П. Пісної, ‘Управління митними ризиками як один із методів забезпечення митної безпеки держави’ (2008) 2 Вісник Національної академії державного управління 177–86.

створення ефективного регуляторного організаційно-економічного механізму⁶.

Зі змісту ст. 7 МК України вбачається, що законодавець визначає перелік основних засобів забезпечення митної справи таким чином:

1. Встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності митних органів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної митної політики, становлять митну справу⁷.

Варто зауважити, що обсяг і сам перелік засобів (інструментів) забезпечення митної безпеки, залежно від обраних для класифікації критеріїв, може варіюватися. У контексті нашого дослідження вважаємо за доцільне умовно розділити інструментарій забезпечення митної безпеки на такі блоки (напрями):

1. Створення нормативно-правової бази регулювання ведення митної справи (нормотворча діяльність Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України й інших органів державної влади з метою встановлення порядку та умов переміщення товарів через митний кордон України, їх митного контролю та митного оформлення, застосування передбачених законом механізмів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів тощо).

2. Інструменти, що здійснюються у межах безпосереднього адміністрування митної справи (різноманітні форми реалізації владно-розпорядчої та контрольної діяльності в митній сфері посадовими та службовими особами органів владних повноважень. Наприклад, проведення верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів про походження товару з України, особистого огляду тощо).

3. Організаційно-кадрове, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення діяльності митних органів, на які безпосередньо покладатиметься здійснення митної справи (збирання та обробка статистичної інформації щодо зовнішньої торгівлі, впровадження та експлуатація авторизованих програм, забезпечення функціонування документообігу,

⁶ П Пашко, 'Організаційно-економічний механізм забезпечення митної безпеки України' (автореф дис д-ра екон наук, 2009) 39.

⁷ Митний кодекс України (н 1).

забезпечення конфіденційності інформації щодо суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в митних органах та ін.).

4. Економічні важелі регулювання зовнішньоторговельних митних відносин, що відображені у національному законодавстві. До них відносяться: інструменти тарифного регулювання (встановлення розмірів митних платежів, зборів, податків, методів визначення митної вартості, валютного контролю тощо); інструменти нетарифного регулювання (ембарго, заборона ввезення або вивезення товарів, встановлення обмежень на ввіз та вивіз товарів; різні ліцензії, квоти, сертифікація тощо).

5. Міжнародне співробітництво в митній сфері (наприклад, формування спільних транзитних процедур через приєднання до багатосторонніх міжнародних договорів).

6. Інструменти, пов'язані з гарантуванням реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб – учасників митних правовідносин (забезпечення порядку оскарження дій або бездіяльності митних органів, захист електронної інформації, різні засоби щодо поліпшення здійснення зовнішньоекономічної діяльності на митниці тощо).

Зауважимо: запропонований підхід щодо класифікації інструментів забезпечення митної безпеки є умовним. Як вже зазначалося раніше, функціонування складових механізму забезпечення митної безпеки не можливе окремо один від одного. При цьому слід наголосити, що запровадження у національну правову систему інституту АЕО як форми реалізації партнерських взаємовідносин між митними органами та підприємствами, з одного боку, є окремим, відносно самостійним структурним елементом забезпечення митної безпеки як інструмента поліпшення процедури ведення митної справи та захисту реалізації економічних інтересів підприємництва, а з другого – сам порядок функціонування АЕО пов'язаний і реалізується за допомогою інших засобів забезпечення митної безпеки, таких як державний контроль, організація діяльності митних органів та ін. Тому, для врахування особливостей інституту АЕО в механізмі забезпечення митної безпеки, вважаємо за доцільне розглядати його в системі координат інструментів забезпечення митної безпеки через призму функціональної спрямованості.

Тож вбачаємо за можливе роль АЕО в механізмі державного забезпечення митної безпеки розглядати дуалістично:

– з боку реалізації політики режиму сприяння міжнародної торгівлі та підвищення конкурентноспроможності підприємств з високим ступенем довіри, що одночасно забезпечує безпеку ланцюга постачання товарів;

– з боку безпосередньої оптимізації процедур здійснення митної справи.

Так, забезпечення комерційної конкурентоспроможності на міжнародній арені – це невід’ємний атрибут успішності функціонування та економічного зростання підприємств – суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності. Тому не дивно, що нині митні адміністрації більшості країн світу широко розробляють заходи та відповідний інструментарій для мінімізації втручання митних органів в операційну діяльність учасників зовнішньоекономічної діяльності, провідне місце серед яких і займає інститут АЕО. Майбутнє визнання митними органами країн Європейського Союзу статусу українських АЕО, що передбачено ст. 80 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони⁸ забезпечить їхню участь у формуванні більш безпечних ланцюгів постачання товарів та підвищить їхню конкурентоспроможність як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках. Конкурентоспроможність у межах інституту АЕО забезпечується через надання суб’єктам господарювання із відповідним статусом спеціальних спрощень і переваг під час здійснення митних операцій. Зауважимо, вітчизняне митне законодавство не розкриває зміст категорій “спеціальне спрощення” та “спеціальна перевага”, обмежуючись конкретизацією їхніх видів. Термін “перевага” має кілька значень: вигода, перевага, виключне право на що-небудь, привілей; спрощення характеризується як спрощений спосіб, прийом⁹. Розкриваючи зміст правової природи спеціальних спрощень у митному праві, вважаємо за доцільне погодитися з Д. Некрасовим. Зокрема, досліджуючи проблеми АЕО, учений доходить висновку, що, з одного боку, спеціальні спрощення можливо розглядати як складову правосуб’єктності (правового статусу) уповноваженого економічного оператора, а з другого – як атрибут правового режиму, що являє собою офіційно встановлений особливий порядок, який відображає сукупність юридичних та організаційних засобів, які використовуються для закріплення соціально-правового стану об’єктів впливу, і спрямований на забезпечення їхнього сталого функціонування¹⁰.

Необхідно відзначити: спрощення і переваги, що надаються суб’єктам господарювання зі статусом АЕО в аспекті забезпечення митної безпеки, мають здебільшого непрямий характер. Сама ідея створення спеціального “пільгового порядку” участі підприємств із високим ступенем довіри в митних правовідносинах полягає у зміцненні рівня загальної економіч-

⁸ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text> (дата звернення: 02.03.2021).

⁹ ‘Преимущество’ (Толковый словарь Ожегова) <<http://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=23469>> (дата звернення: 02.03.2021).

¹⁰ Д. Некрасов, *Совершенствование административно-правового статуса уполномоченного экономического оператора в условиях Евразийского экономического союза* (2015) 230.

ної безпеки держави, а не митної¹¹. Зв'язок із митною безпекою простежується при формуванні законодавчо-визначених умов та особливостей отримання статусу АЕО, порядку реалізації і характеру спеціальних спрощень і переваг. Зокрема, запровадження спеціальних спрощень і переваг, що передбачають зменшення обсягів контролю з боку митних органів щодо АЕО, об'єктивним чином підвищують вірогідність загроз митної безпеки. За загальним правилом, там, де контроль є меншим – ризик порушень встановленого порядку збільшується. А отже, основним завданням АЕО як інструменту забезпечення національної митної безпеки в контексті реалізації політики сприяння міжнародній торгівлі та підвищення конкурентоспроможності підприємств із високим ступенем довіри, що одночасно забезпечує безпеку ланцюга постачання товарів, є пошук оптимального балансу інтересів, при якому захист конкурентоспроможності суб'єктів господарювання є достатнім, з одночасним збереженням належного рівня митної безпеки. Результат такої збалансованості відображається у встановленні на законодавчому рівні чітких критеріїв та порядку отримання статусу АЕО. Мінімізація контрольних-наглядових дій відносно суб'єктів, які в установленому порядку отримали авторизацію АЕО та набули статусу АЕО, компенсується (обґрунтовується) через проведення центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику із залученням посадових осіб відповідних митниць, відносно таких суб'єктів оцінки відповідності підприємства критеріям АЕО за встановленою ст. 15 МК України процедурою (фактично – перевірки), яка передуює прийняттю рішення про надання авторизації АЕО, а також подальшим проведенням митними органами моніторингу відповідності підприємства критеріям АЕО та повторної оцінки відповідності у визначених законом випадках.

У міжнародній практиці спеціальні спрощення і переваги надаються також в обмін на виконання особливих вимог митниці до організації бізнесу, виробничих процесів, організації логістичних ланцюгів постачання, системи обліку товарів, програмного забезпечення, системи безпеки на підприємстві, підготовки персоналу¹². Нині чинне законодавство передбачає широкий спектр контрольних-наглядових інструментів щодо оцінки відповідності підприємств критеріям АЕО. Серед них: право на отримання доступу до грошових, фінансових і бухгалтерських документів, звітів, контрактів, декларацій, калькуляцій, інших документів та відомостей, зокрема й наявних у розпорядженні підприємства

¹¹ Про підходи порівняння митної та економічної безпеки держави див.: І Новосад, 'Роль митної безпеки в захисті національних інтересів держави' (2014) 14 Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Міжнародні відносини 20–5; П Пашко, *Митна безпека* (Пласке 2009) 628.

¹² Д Некрасов, 'Уполномоченный экономический оператор. Специальные упрощения как исключительное право на совершение таможенных операций' (2013) 4 Пробелы в российском законодательстве 183–6.

в електронному вигляді; право на отримання доступу до інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем і програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку, комерційної та транспортної документації, що використовує підприємство, право на опитування працівників та посадових осіб підприємства, вчинення інших дій, визначених законом (ст. 15 МК України)¹³. Окрім того, національним законодавством передбачена процедура проведення моніторингових заходів, заходів повторної оцінки відповідності підприємства критеріям АЕО та ін.

Розглядаючи роль АЕО в контексті оптимізації процедур ведення митної справи, слід зауважити, що реалізація публічного інтересу в межах забезпечення безпеки ланцюга поставок товарів і полегшення потоку міжнародної торгівлі передбачає впровадження форм взаємного партнерства між митними органами і підприємництвом. Передбачається, що ризики, з якими стикаються митні служби, зменшуються настільки, наскільки митні служби можуть покладатися на заходи, що вживають їхні партнери – підприємствами з підтвердженим високим ступенем довіри, які залучені до міжнародної торгівлі, з метою оцінки і мінімізації загроз для забезпечення безпеки ланцюга постачання товарів. Тобто митна безпека в цьому випадку забезпечуються частковим перенесенням контролю на більш ранню стадію (на період оцінки відповідності підприємства встановленим критеріям набуття статусу АЕО), що дає змогу звільнити кадрові та організаційні ресурси митних органів для виконання їхніх завдань при здійсненні митної справи у “загальному порядку” (за участю суб’єктів митних правовідносин, які не мають статусу АЕО). Таким чином, контроль за суб’єктами, що отримали статус АЕО, здійснюється на основі підвищення його ефективності на більш ранній стадії та через зменшення його обсягу в поточній діяльності. Крім зазначеного, як справедливо зауважує О. Годованець, підтверджена довіра держави до суб’єкта господарювання в одній із країн відкриває йому “зелене світло” в інших країнах, які приєдналися до співпраці АЕО та домовилися про взаємну акредитацію¹⁴, що також є важливим атрибутом забезпечення митної безпеки.

Безумовно, з метою досягнення оптимального балансу між “довірою” і контролем у сфері функціонування АЕО управлінські процедури, пов’язані з оцінкою відповідності підприємств – претендентів на отримання авторизації АЕО, потребують постійного коригування і вдосконалення. Як головну тенденцію стандартизації таких процедур у системі інстру-

¹³ Некрасов (н 12).

¹⁴ О Годованець, ‘Уповноважений економічний оператор: очікування та механізми контролю’ в *Розвиток інституту уповноваженого економічного оператора в контексті імплементації Рамкових стандартів безпеки та полегшення міжнародної торгівлі ВМО: матеріали науково-практичної Інтернет-конференції* (НДЦ митної справи НДІ фіскальної політики УДФСУ 2016) 60.

ментів забезпечення митної безпеки ми бачимо забезпечення ефективного управління митною справою в Україні при створенні умов реального полегшення ведення зовнішньоекономічної діяльності та міжнародної торгівлі добросовісними суб'єктами господарювання.

Висновки. Встановлено, що в системі інструментів забезпечення митної безпеки інститут АЕО є відносно самостійним елементом, який одночасно слугує інструментом поліпшення процедури здійснення митної справи та інструментом захисту реалізації економічних інтересів підприємств. Роль АЕО в механізмі державного забезпечення митної безпеки запропоновано розглядати дуалістично:

– з боку реалізації політики сприяння міжнародної торгівлі та підвищення конкурентноспроможності підприємств із високим ступенем довіри, що одночасно забезпечує безпеку ланцюга постачання товарів;

– з боку безпосередньої оптимізації процедур здійснення митної справи.

Встановлено, що запровадження спеціальних спрощень і переваг, які передбачають суттєві полегшення митних формальностей для підприємств із високим ступенем довіри щодо товарів, які переміщуються такими підприємствами, та, відповідно, зменшення обсягів контролю до АЕО з боку митних органів, потенційно хоча і створюють вірогідність загроз митної безпеки, однак подібна мінімізація обсягів контрольно-наглядових дій за суб'єктами, що отримали у встановленому законом порядку авторизацію АЕО та набули статус АЕО, компенсується через проведення центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику із залученням посадових осіб відповідних митниць відносно таких суб'єктів оцінки відповідності підприємства критеріям АЕО, яка за своєю правовою суттю є перевіркою. Окрім цього, забезпечення належного рівня митної безпеки досягається через перенесення контролю на більш ранню стадію (на період оцінки відповідності підприємства встановленим критеріям набуття статусу АЕО), що дає змогу вивільнити кадрові, організаційні та інші ресурси митних органів для виконання їхніх завдань при здійсненні митної справи.

REFERENCES

Bibliography

Authored books

1. Nekrasov D, *Sovershenstvovanie administrativno-pravovogo statusa upolnomochenogo ekonomicheskogo operatora v usloviyakh Evroaziiskogo ekonomicheskogo soyuza* (2015) (in Russian).
2. Pashko P, *Mytna bezpeka* (Plaske 2009) (in Ukrainian).
3. Vitlinskyi V, *Nakonechnyi S, Ryzuk u menedzhmenti* (Brisfen-M 1996) (in Ukrainian).

Journal articles

4. Levko M, 'Systemnyi pidhid do vyznachennya roli ta mistysya mytnoi bezpeky u zabezpechenni economichnoi bezpeky derzhavy' (2016) 26.2 Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy 95 (in Ukrainian).
5. Nekrasov D, 'Upolnomochenyi ekonomicheskiiy operator. Spetsialnye uproshcheniya kak isklyuchitelnoe pravo na soversheniye tamozhenyh operatsiy' (2013) 4 Probely v Rossiyskom zakonodatelstve 183 (in Russian).
6. Novosad I, 'Rol' mytnoi bezpeky v zakhysti natsionalnykh intresiv derzhavy' (2014) 14 Naukovyi visnyk Shidnoevropeyskogo natsionalnogo universytetu imeni Lesi Ukrainky 20 (in Ukrainian).
7. Pisnoy P, 'Upravlinnya mytnymy ryzykamy yak odyz iz metodiv zabezpechennya mytnoi bezpeky derzhavy' (2008) 2 Visnyk Natsionalnoyi akademiyi derzhavnogo upravlinnya 177 (in Ukrainian).

Conference papers

8. Godovanets O, 'Upovnovazheniy economichnyi operator: ochikuvannya ta mekhanizmy kontrolyu' v *Naukovo-praktychna internet konferentsiya "Rozytyok instytutu upovnovazhenogo economichnogo operatora v konteksti implementatsii Ramkovykh standartiv bezpeky ta polegshennya mizhnarodnoi torgivli VMO"* (2016) (in Ukrainian).
9. Guba M. 'Factory pidvyshchennya efektyvnosti zdiysnennya derzhavnoi mytnoi spravy v Ukraini' v *Naukovo-praktychna konferentsiya "Doslidzhennya teoretichnykh aspektiv ta rozrobka systemy otsynuyvannya efektyvnosti mytnykh protsedur"* (2014) (in Ukrainian).

Theses

10. Pashko P, 'Organizatsiyno-economichnyi mekhanizm zabezpechennya mytnoi bezpeky Ukrainy' (avtoref dys d-ra ekon nauk, 2009) (in Ukrainian).

Webcites

11. 'Preimushhestvo' (*Tolkovyy slovar' Ozhegova*) <<http://slovarozhegova.ru/word.php?wordid=23469>> (accessed: 02.03.2021) (in Russian).

Tetyana Ostriko

PLACE AND ROLE OF THE AUTHORIZED ECONOMIC OPERATOR
IN THE SYSTEM OF CUSTOMS SECURITY INSTRUMENTS

ABSTRACT. In the context of European integration processes and the need to optimize customs management in Ukraine, an important role is played by the implementation in the mechanism of legal regulation of various forms of partnerships between customs authorities and business entities-users of customs services, leading among which is an authorized economic operator (AEO). In addition, the authorized economic operator acts as a separate relatively independent structural element of customs security as a tool to improve customs procedures and protect the economic interests of business.

The purpose of the article is to make an attempt to determine the place and role of the authorized economic operator through the prism of instruments to ensure customs security of the state.

It is established that the authorized economic operator is a relatively independent element of the system of customs security instruments, which simultaneously acts as a measure to

Тетяна Острікова

improve the customs procedure and a form of protection of economic interests of business. The role of the AEO in the mechanism of state provision of customs security is proposed to be considered dualistically – from the implementation of the policy of protectionism of national entrepreneurship; and by direct optimization of customs procedures. It is established that the introduction of special simplifications and advantages, which provide for the reduction of pressure from the supervisory authorities of the customs service in relation to the AEO potentially, although they create the likelihood of threats to customs security, but similar minimization of control and supervision actions. In accordance with the procedure established by law, the status of AEO is compensated by conducting a preliminary assessment (read inspections) of them (enterprises) by the authorities. In addition, ensuring an adequate level of customs security is achieved by transferring control to an earlier point (for the period of assessing the company's compliance with the established criteria for AEO status), which frees up staff, organizational and other resources of the state to perform functions related to day-to-day customs management case.

KEYWORDS: authorized economic operator; customs security; customs security instruments; customs security measures; optimization of customs legislation.